

SINIF İÇİ DAVRANIŞ PROBLEMLERİNİN ÇÖZÜMÜNDE DAVRANIŞ YÖNETİM SİSTEMİNİN ETKİSİ

Yrd. Doç. Dr. Metin Zontul
İstanbul Aydın Üniversitesi
metinzontul@aydin.edu.tr

Cüneyt Ali Mert
İstanbul Aydın Üniversitesi
calimert@gmail.com

Özet

Örgün eğitim veren okullarda sınıf içerisinde öğrenci davranışı problemleri, eğitim sürecinin en çok sekteye uğratan sorunlardır. Bu çalışmanın amacı; eğitim-öğretim sürecinin sağlıklı bir şekilde devamını sağlamak için kullanılan yöntem ve metotların günümüz teknolojisi ile geliştirilmiş versiyonu olan Davranış Yönetim Sisteminin öğrenci davranışı bozukluklarının giderilmesindeki etkilerinin araştırılmasıdır. Davranış Yönetim Sistemi eğitim dünyasının tablet kullanımına yönelik çalışmaları göz önünde bulundurularak webin mobil uyumlu teknolojileri ile geliştirilerek her platformda kullanılabilmesi sağlanmıştır.

Araştırma, sınıf içerisinde disiplinsiz davranışlarıyla ön plana çıkan öğrencilerin yoğunlukta olduğu bir sınıfta yapılacaktır. Bunun için bir eğitim kurumunda davranış problemleri ile ön plana çıkan bir sınıfta derse giren bir branş öğretmenin iki farklı dersinde uygulanacaktır. Öğretmenin devam eden derslerinde öğrenciler üzerinde hal-tavır, söz alarak konuşma, ders içi uygulaması ve ödev yapma gibi konularda gözlemler yapılacaktır. Aynı gözlemler Sınıf İçi Davranış Yönetim Sistemini kullandığı bir başka derste tekrar ele alınacaktır. Bir diğer aşamaysa öğrenci bakış açısıdır. Öğrencilere sistemin kullanılmadığı ders sonrasında dersin işleyişi, anlaşılabilirliği, derse katılım isteği ve bu isteğin seviyesi sorulacak benzer sorgulama Davranış Yönetim Sisteminin kullanıldığı bir sonraki derste tekrar edilecektir.

Anahtar Sözcükler: Davranış Problemleri, Sınıf Yönetimi, Davranış Yönetim Sistemi, Sınıf İçi Davranışlar, Ders Hâkimiyeti.

EFFECT OF BEHAVIOR MANAGEMENT SYSTEM ON CLASSROOM BEHAVIOR PROBLEMS SOLUTIONS

Abstract

The teaching process in the schools with formal training is interrupted mostly by the student's behavior problems in the classroom. The aim of this study; to research is on clearing up the students' behavior disorder by the effect of Behavior Management System which is the today's version of the combination of the methods and ways with technology usage to provide the continuation of the process of proper teaching. To keep in mind the education world's studies about the tablet implementation in education, Behavior Management System make it used in all platforms by making it compatible with all the mobile technologies of the web.

The research will be in a classroom in which there are many students showing behavioral disorder and in which students come to the forefront by revealing weakness of discipline. So this will be applied in two different classrooms of a teacher who teach in a class with the students having behavioral disorder. During the teaching process of the teachers, there will be observation on the students with the topics of attitudes, speaking with permission, ongoing performance and doing homework. All the same observation process will be repeated in another classroom in which In Class Behavior Management System is used. The other phase is students' point of view. Students will be asked about the understanding of the topic, teaching process, the willingness of the participation to the learning period. The level of that willingness will be tested by some questions as well. A similar questioning will be done in a different lesson in which Behavior Management System is used properly.

Key Words: Behavior Problems, Class Management, Behavior Management System, Behavior In Class, Class Domination.

GİRİŞ

Örgün eğitim veren okullarda sınıf içerisinde öğretmenin sınıf hakimiyetini sağlamak için kullandığı türlü metodolojiler vardır. Bu metodlar sayesinde öğretmen öğrencilerine aktarmak istediklerini sağlıklı bir iletişim ortamında iletme fırsatı bulur. Öğretmenin bu metodolojilere olan hakimiyeti ve bunları sınıf içerisinde doğru zamanlarda kullanması bahsi geçen sağlıklı iletişim ortamının kalite derecesini belirler. Eğer eğitimci kişi yeteri kadar yönetim metodunu kendi ders anlatım tarzına dâhil edemediyse bu noktada sınıf içerisinde öğretmen ve öğrenci iletişimde problemler meydana çıkar. Öğrencilerin dikkatini toplama, ilgilerini anlatılan konuya çekmek eğitimcinin belki de en önemli görevidir. Çünkü öğrenci tarafında öğrenme ancak bu ilginin toplanmasından sonra başlamaktadır. Aksi takdirde öğrenci sınıf içerisinde ilgisini çeken diğer uyarıcılara yöneltecek ve eğitim süreci sekteye uğrayacaktır. Bu konuda önemli bir araştırma yapan Aydın (1998) dersin akışını bozan, hedef davranışlara ulaşmayı zorlaştıran veya engelleyen her davranış, istenmeyen davranıştır diye belirtmiştir.

Öğrencilerin sınıf içerisindeki davranışlarının problemliliğini tespit etmek için bu davranışları dört madde de inceleyebiliriz:

1. Öğrencinin gösterdiği davranışın kendi öğrenimini veya sınıftaki başka bir öğrencinin öğrenimini engellemesi
2. Öğrencinin gene kendi dâhil sınıftaki bireylerin güvenliğini tehlikeye atacak davranışlar
3. Gösterilen davranışın sınıf hatta okul araç gereçlerine zarar veren boyuta gelmesi
4. Öğrencinin diğer öğrencilerin sosyalleşmelerini engelleyici davranışlarda bulunması.

Yukarıda sayılan davranış tespit ölçütlerine göre bazı öğrenci problem davranışlarını Başar (1999) aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Öğrencinin derse geç katılması veya derse devam etmemesi
- Ders için herhangi bir hazırlık yapmadan, hatta herhangi bir araç gereç temini ihtiyacı duymadan gelmesi
- Dersin işleyişi esnasında uygun olmayan yer veya zamanda eğitim sürecini baltalayıcı konuşmalarda bulunması
- Ders esnasında o dersi ilgilendirmeyen farklı bir etkinlik içerisinde olması

Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları sadece eğitim öğretimi engellemez diyen İlgar (2000), bununla birlikte bazı fiziksel ve psikolojik huzursuzlukları da beraberinde getirir. İstenmeyen davranışlardan bazıları, en büyük etkisini davranışı yapan üzerinde gösterir ama bir kısmı bunun ötesinde öğretmeni, sınıfın tümünü ve dersi olumsuz etkiler diye belirtmiştir.

Formasyon eğitiminde öğretmen adaylarına anlatılan öğretmenin sınıfın dikkatini toplamak için kullandığı klasik metodların bazıları şunlardır:

- Sınıf düzenini bozduğu düşünülen öğrenciye ismi ile doğrudan hitap etme
- Sınıf geneli dikkat dağınıklıkları için öğretmenin sesini yükseltmesi veya tahtaya tebeşirle vurup ses çıkarması

- Problem görülen öğrenciyi sınıftan çıkarma türünde negatif yaklaşımlar olduğu gibi
- Daha iyi davranış sergileyen öğrenciyi sınıfa örnek gösterme
- Öğrenciyle dersten sonra konuşma
- Katılım gösteren öğrenciyi teşekkür etme ve notla veya (+) ile ödüllendirme
- Problem görülen öğrenci/öğrencilerin yanına giderek veya omuzuna dokunarak dikkat çekmeden uyarma yöntemleri türünde yöntemler sayılabilir.

Eğitim sürecinde öğretmenlerin öğrenci durum ve davranışlarını da değerlendirmek için ellerinde çok ta farklı yöntemler bulunmamaktadır. Yıllardır süre gelen değerlendir biçimi olan öğrencinin yaptığı olumlu davranışlara (+) veya yıldız verme, olumsuz davranışlar için de (-) verme veya verilen yıldızları geri alma gibi uygulamalar yapılmaktadır. Hitap edilen öğrencilerin kademesi ve yaşı ilerledikçe bu uygulamaların bazıları da geçerliliğini yitirmektedir. Eğer öğretmen ders notları haricinde öğrencinin davranışlarını değerlendirecek farklı bir yöntemi yoksa sınıf içerisindeki eğitim sürecini aksatan davranışlarla karşılaştığında probleme çözüm üretmemekte ve zaman-ders kaybını önleyememektedir.

Sınıf İçi Davranış Yönetim Sisteminin yukarıda etraflıca bahsedilen problemlerin çözümünde etkili olacağı düşünülmüştür.

Sınıf İçi Davranış Yönetim Sistemi Nedir?

Giriş bölümünde anlatılan ve öğrencilerde görülmesi istenmeyen davranışların ortadan kalkması için kullanılan klasik metotlara alternatif olarak geliştirilmiş online web sistemidir. Bu sistem öğrencinin eğitim sürecinde gerçekleştirdiği her davranış için anında geri bildirim almasına imkân sağlayan internet tabanlı platform bağımsız (PC, Tablet, Akıllı Telefon) bir sistemdir. Öğrenci yaptığı her davranıştan dolayı anında reaksiyon almakta ve öğretmenin kendisini fark ettiğini, yapılan davranışların hemen hemen hiç birinin gözden kaçmadığını görmektedir. Böylelikle gerçekleştirdiği davranışların türünü ve biçimini olumlu yönde değiştirmek için sahip olacağı düşünceye daha hızlı yönlendirilmektedir.

Öğrenci Girişi

E-Mail ve Parola Yaz

Sınıfta bulunan öğretmenlerin listesi: Önceden bu sistemi kullanan bir öğretmen ile bağlantı kurulmuş ise o öğretmen/öğretmenlerin listesi görüntülenir.

Yeni sınıfa dahil ol: Davet kodu elinde bulunan öğretmenin sınıfına dahil olabilmek için kod girilecek olan ekran.

Raporları Görüntüleme: Dahil olduğu sınıflardaki durumlarını görüntüleyebilir.

Sınıf Arkadaşlarını Listele: Bulunduğun sınıftaki arkadaşlarını listeleme ekranı

Sistemin önceden belirlemiş olduğu davranış türlerine göre öğretmen değerlendirilebilir.

Şekil 1: Sınıf İçi Davranış Yönetimi Sistemi Akış Diyagramı

dersteyiz **Hoşgeldiniz**

Cüneyt Ali
Bilgisayar Öğretmeni
Çıkış

Sınıflar
Son Aktiviteler
Öğretmen Kriterleri

Yeni Sınıf Oluştur

10. Sınıf Bilgisayar
4. Sınıf Fen
11. Sınıf Bilgisayar

11. SINIF / Bilgisayar Cüneyt Ali
Bilgisayar Öğretmeni
Çıkış

Herkes Furkan Güneş Enes Kızıtaş Tolga Doygun Furkan Salamcı
Hasan Bıçakçıoğlu Fevzi Kırmılı Ömer Ankaş Kasım Erkan

Furkan Güneş 3 Enes Kızıtaş 5 Tolga Doygun 0
Furkan Salamcı 1 Hasan Bıçakçıoğlu -2 Fevzi Kırmılı 2
Ömer Ankaş 4 Kasım Erkan 3

Yardımcı Bir Kişi: 15.38%
Derse Hazır: 26.92%
Derse Hiç Hazır Değil: 3.85%
Geç Kaldı: 7.69%
Ödev Tam Geldi: 38.46%
Ödev Yapmadı: 7.69%

Derse Hazır 7 Derse Hiç Hazır Değil 1 Geç Kaldı 2
Ödev Tam Geldi 10 Ödev Yapmadı 2 Yardımcı Bir Kişi 4

Şekil 2: Sınıf İçi Davranış Yönetim Sisteminden Ekran Görüntüleri

Sistemde öğrenciler yaptıkları her olumlu davranış için +1 puan, her olumsuz davranış için ise -1 puan almaktadırlar. Her ders sonunda öğrencinin o dersteki tüm dönemi veya sezonu kapsayan toplam puanı görülebilmektedir. Öğretmenler bu genel puana göre ve sistemin öğretmene sunduğu sınıf istatistiğine göre öğrenci gelişimlerini izleyebilmekte ve pratik bir şekilde değerlendirme şansı bulabilmektedir.

YÖNTEM

Sınıf içi davranış yönetiminin sağlıklı yapılabilmesi için öncelikle öğretmenin bu problemin tespitini yapacak yeterlilikte olması gerekmektedir. Bu tespitten sonra öğretmen probleme çözüm arayacaktır.

Bu çalışmaya benzer bir çalışma Afyon merkeze bağlı 19 ilköğretim okulunda görev yapan 107 sınıf öğretmenine uygulanan bir anket çalışması Yüksel (2005) tarafından yapılmış, yaş, cinsiyet, okuduğu okul, mesleki kıdem, okulun sosyo-ekonomik düzeyi araştırmanın değişkenleri olarak tespit edilmiştir. Araştırmayla istenmeyen davranışların sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğü ve öğretmenlerin bu istenmeyen davranışlarla nasıl başa çıktıkları, hangi yöntem ve metotları kullandıklarını belirlenmiştir.

Bu çalışmada problem tespiti ve çözümlerinin uygulanabilmesi için pilot bir sınıf seçilmiştir. Sınıf seçiminde dikkat edilen hususların başında sınıf içi problemlerinin orta düzeyde yaşandığı problem davranışlar gösteren ve bu tür davranış eğiliminde olmayan öğrencilerden oluşan karma bir sınıf ortamının belirlenmesidir. Tarif edilen sınıf içerisinde geleneksel yöntemlerle ders işlenmiş ve karşılaşılan problemlerle öğretmen klasik yöntemlerle çözüm aramıştır. Aynı sınıfın aynı öğretmenle bir başka dersinde bu sefer Sınıf İçi Davranış Yönetim Sistemi kullanılmış ve öğrencilerin bu sistemle yapılan derse olan tepkileri ölçülmüştür.

Çalışmanın örneklemini İstanbul'daki bir özel eğitim kurumunun Anadolu Meslek Lisesi 11.sınıf seviyesinde, yukarıda tarif edildiği gibi davranış bakımından karma olan bir 10 kişilik öğrenci grubunun bulunduğu bir sınıf oluşturmaktadır. Uygulanacak çalışmada Sınıf İçi Davranış Yönetim Sistemi'nin de kullanılacağı göz önünde bulundurularak öğrencilerin internete girebilecekleri cihazlara erişimi olması gerektiği düşünülmüş ve Anadolu Meslek Lisesinin bilişim teknolojileri alanındaki web programcılığı bölümü öğrencileri seçilmiştir. Öğrenciler 3 olumlu 3 te olumsuz davranışlarıyla değerlendirilmişlerdir. Olumlu davranışlar;

1. Derse hazırlıklı gelme
2. Ödevi zamanında yapma
3. Sınıf arkadaşına yardım etme

Olumsuz davranışlar ise;

1. Derse hiç bir hazırlık yapmadan gelme
2. Herhangi bir ödev getirmeme
3. Derse vaktinde gelmeme veya hiç katılmama

Bu olumlu davranışlara aldıkları olumlu tepkilerle öğrencilerdeki başka olumlu davranışların ortaya çıkıp çıkmayacağı ve ortaya çıkanların sayısı tespit edilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda olumsuz olarak tabir edilen istenmeyen davranışların ise sayısındaki azalma olup olmayacağı da gene bu gözlemlerle tespit edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde öğrenciler üzerinde istenmeyen davranışların giderilmesi için kullanılan klasik yöntemlerin etkisi ve buna karşın Sınıf İçi Davranış Yönetim Sistemi kullanılarak öğrencilerin bahsi geçen davranışlarındaki etkisi ve elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

Yapılan gözlem sonucunda, tüm sınıfın her bir davranışı öğretmenle birlikte sınıfta bulunan araştırmacı kişi tarafından gözlemlenmiştir. Buna göre yöntem bölümünde söz edilen davranışlar ve sayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 1: Değerlendirilen Davranışlar (Klasik Yöntem)

Davranış (Olumlu-Olumsuz)	Sayı	Reaksiyon
Derse hazırlıklı gelme	4	Teşekkür etme
Ödevi zamanında yapma/getirme	6	(+) puan ile ödüllendirme
Sınıf arkadaşlarına yardım etme	3	-
Hazırlıksız derse katılım	6	Uyarı
Verilen ödevi teslim etmeme	4	(-) puan ile cezalandırma
Derse geç kalma	2	İdareye gönderme

Öğretmen derse hazırlıklı gelen öğrencilere genel bir teşekkür ifadesi kullanmıştır. Hazırlıklı olduğunu ilk olarak öğretmene gösteren öğrenci bu teşekkürün muhatabı olan ilk öğrenci ve tek öğrenci olmuştur. Derse hazırlıklı gelme olumlu davranışı gösteren öğrencilerin %75'i bekledikleri reaksiyonun tam olarak alamamışlardır. Ödevini zamanında yapmış ve getirmiş her öğrenci öğretmenden (+) puan almıştır. Burada öğretmenin ödüllendirme etkisi bu davranışı gösteren öğrencilerin %100'ünü kapsamıştır. Sınıf arkadaşına yardım eden öğrencilerden kendini gösterebilen sadece bir öğrenci vardır ve teşvik ve tebrik ifadesini sadece o öğrenci almıştır. Hazırlıksız derse gelenler ilk tespit edilen öğretmenin verdiği uyarının tümünün muhatabı olmuş ceza etkisi diğer eşit olarak dağıtılamamıştır. Ödevi teslim etmeyen her öğrenci öğretmenden (-) puan almıştır. Derse geç kalan her iki öğrenci de idareye gönderilmiş ve gösterilen olumsuz davranışa karşı alınan tepki %100 değerinde olmuştur.

Sınıf İçi Davranış Yönetim Sistemi ile yapılan bir diğer dersteki gözlemlerin oranlarında eşit dağılım görmekteyiz. Sistemin getirdiği pratiklik sebebiyle öğrencilerden herhangi biri yaptığı her olumlu davranış için +1 puan, her olumsuz davranışları için ise -1 puan almışlardır. Öğretmen yapılan her davranış için sistem üzerinden anında geri bildirim yapabildiği için öğrenci sınıf içerisindeki durumunu her daim görme şansı bulmuştur. +1 puan alan öğrencilerin %70'inde tekrar +1 puan alma isteği olduğu için olumlu farklı bir davranış sergilemek adına gayrete girdikleri gözlemlenmiştir. Gerçekleştirdiği istenmeyen davranışlar sebebiyle -1 puan öğrencilerin %60'lık bir kısmı da bu eksi puanları artıya çevirmek için gayret sarf ettikleri tespit edilmiştir. Aldıkları eksi puanlardan herhangi bir gayrete girmeyen öğrencilerin %75'i de tekrar eksi puan almamak için herhangi bir olumsuz davranış sergilememişlerdir. %25'lik kısımda ise herhangi bir değişiklik olmamıştır.

SONUÇ

Sonuç olarak sınıf, eğitim öğretimin yapıldığı ortamdır. Sınıfta sınıf içi ya da sınıf dışı etkenlerden kaynaklanan birçok nedenin öğrenciyi istenmeyen davranışa sevk ettiğini Türnüklü (2000) bahsetmiştir.

Özdayı (2004) ise her şeyin dört dörtlük gittiği, hiçbir istenmeyen davranışın olmadığı bir sınıfı hayal etmek bir bakıma gerçeği görememektir. Trafik kazalarını en iyi sistemlerde bile bütünüyle ortadan kaldırma olasılığının bulunmaması gibi, okullarda da disiplin sorunlarını bütünüyle ortadan kaldırmak olası değildir.

Eğitim öğretim etkinliklerinden beklenen verimin elde edilebilmesi iyi bir sınıf düzenini gerektirir. Öğretmenlerin olumsuz öğrenci davranışları ile başa çıkabilmesi için iyi bir sınıf yönetimi becerisine sahip olmaları gerekir. Sorun davranışların ortaya çıkmadan önlenmesi, öğrencilerin sınıf etkinliklerine katılımını artırır; öğretmenin enerjisinin ve zamanının önemli miktarını harcadığı istenmeyen davranışların ortaya çıkma olasılığını da düşürür.

Yüksel ve Ergün (2000) istenmeyen davranışların en aza indirilmesi için öğretmen, yönetici ve ailenin ortak çaba içinde olmaları, olaylara anlayışla yaklaşmaları, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren programlarla onların motive edilmesi gerekmektedir diyerek ifade etmiştir.

Sınıf İçi Davranış Yönetim Sistemi tüm bu etkenlerin ortasında eğitimciye destek olabilecek nitelikte teknolojinin getirdiği imkânların eğitimde faydalı bir biçimde kullanılmasına olanak sağlayan sistemler arasında yerini almıştır. Özellikle eğitim teknolojilerinin ilgisini çekeceği düşünülen bu tür sistemlerle eğitim ortamlarında gerçekleştirilen süreçler daha sağlıklı ilerleyecek ve tam öğrenmeye bir kaç adım daha yaklaşmış olacaktır. Tabii ki bu tür sistemler Türkiye'nin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısının da göz önünde bulundurularak tavsiye edilmelidir. Bu sistem ve bunun gibi diğer eğitime teknolojik anlamda destek verecek sistemlerin kullanılabilmesi için Türkiye genelindeki eğitim ortamlarının teknoloji ihtiyacının belirli bir düzeyde giderilmesi gerekmektedir. Hali hazırda yürütülmeye devam eden Fatih Projesi bahsi geçen açığı kapatma konusunda atılan adımlardan bir tanesi olarak görülmektedir. Lakin teknolojinin eğitim ortamlarına kontrolsüz girmesinin önüne de geçilmeli, en azından minimum düzeyde bir oto kontrol sistemi kurulmalıdır. Bunun yanı sıra Sınıf İçi Davranış Yönetim Sistemi gibi eğitim dünyasını destekleyen ve sınıf yönetimini kolaylaştıran diğer sistemlerden de faydalanılmalıdır.

Not : Bu çalışma 21-23 Mayıs 2015 tarihlerinde İstanbul Aydın Üniversitesi'nde 7 ülkenin katılımıyla düzenlenen 1st International Congress on Distance Education and Educational Technology- ICDET'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Aydın, A. (1998). Sınıf Yönetimi (ss.138). Ankara: Anı Yayıncılık.

Başar, H. (1999). Sınıf Yönetimi (ss.95). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

İlgar, L. (2000). Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi (ss.167). İstanbul: Beta Yayıncılık.

Özdayı, N. (2004). Öğrenci ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler (Cilt 1, ss.375).

Türnüklü, A. (2000). Sınıf İçi Davranış Yönetimi, Eğitim Yönetimi, Cilt 15, Sayı 21, ss.142.

Yüksel, A. (2005). İlköğretim I. Kademe 1., 2. Ve 3. Sınıflarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Gözlem ve Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Yüksel, A. ve Ergün, M. (2000). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Çözüm Yolları. 15.03.2015 tarihinde <http://www.egitim.aku.edu.tr/davranis.doc> adresinden alınmıştır.